

Ingelum

Doarpswurk
 Buorren 28
 9012 DH Raerd
 0566-625010
 info[@]doarpswurk.nl
 www.doarpswurk.nl

- Afstand: ±7,5 km
- Startpunt: Parkeerterrein bij kerk Ingelum

Kaart: "© [OpenStreetMap-auteurs](#), [CC-BY-SA](#)) Bewerking: Johannes de Jong

Routebeschrijving*

Vanaf start richting Menaldum 500m m buiten dorp rechtsaf (Alserterpaad), gaat over in fietspad. Alsmar rechtdoor lopen over schelpenpad richting Bitgum.

Voor bord Beetgum/Bitgum nieuwbouwwijk inlopen via bruggetje. Linksaf over witte brug, direct daarna rechtsaf schelpenpad volgen. N383 oversteken, goed uitkijken! Terrein voormalige Hemmemastate inlopen (u kunt linksom of rechtsom). Als u het bos verlaat via de 'oprijlaan' komt u uit bij de Liuwesingel, hier gaat u rechtsaf, onder de tunnel door. Bij de volgende splitsing gaat u rechtsaf (Berltsumerdyk, daarna de Buorren in). Deze weg blijven volgen richting de kerk. Op het kruispunt rechtdoor (fietsknooppunt 78). Bij huisnr 26 rechtsaf langs rijksmonument met jaartal '1726' (Slachtersrige). Om de pastoretuin heen lopen via de Pomsteech. Bij de Buorren rechtsaf, alsmar doorlopen richting Bitgummole (fietspad langs Iepenlaan).

In dorp rechtdoor lopen en op kruispunt bij bakker rechtsaf (Ingelumerdyk). In Ingelum Harnedyk volgen naar startpunt.

*Langs deze route staan informatieborden van de Cultuurhistorische fietsroute Menaldumadeel

Ingelum (Engelum)

In Ingelum is er dankzij particuliere liefhebberij een 'museum' van oude McCormicks trekkers en andere oude landbouwwerktuigen. In een oude kippenloods heeft J. Bruining de meest uitgebreide collectie van deze trekkers in Nederland, zo'n 25 stuks.

We starten deze route bij de hervormde kerk van Ingelum. Een herdenkingssteen bij de voordeur herinnert aan de verwoestende brand in 1975. Aan de buitenmuur hangt een fraaie zonnwijzer uit 1875. De klimop ernaast is een broedplaats voor kauwen. In 2009 werd de toren gerestaureerd.

Ingelum zelf heeft in de jaren 70 een flinke uitbreiding gehad. Daarna mocht er ruim 30 jaar niet meer gebouwd worden, vanwege geluidshinder van de vliegbasis. De opheffing van deze bouwstop geeft het dorp nieuwe kansen. Het dorp heeft geen school, die is vroeger gefuseerd met die van Beetgummolen.

Bitgum (Beetgum)

Dit is een opvallende terpnederzetting aan de voormalige Middellzee. Op het hoogste punt staat de kerk en toren. De terp trok al vroeg de aandacht, evenals de naburige verdwenen omvangrijke terp Bessumerburen. Er zijn belangrijke vondsten gedaan, zoals een geloftesteen uit 100 na Chr. voor de godin Hiudana, met een opschrift over verhuur van viswater. Op het kerkhof en in de tuintjes in de kom van het dorp vallen in het voorjaar stinzenplanten te bewonderen. Op de muren van de kerk en toren groeien veel muurvarentjes.

Zuidwestelijk van Beetgum gaat de wandelroute rond de plaats waar reeds in de 15^e eeuw de oude stins van de Hemmema's stond. Rond 1600 maakten de Donia's er een voorname state van.

In de 18^e eeuw werd het gebouw afgebroken. Tijdens de ruilverkaveling zijn de restanten van de structuur van singels en grachten gereconstrueerd. 'It String', de singelstrook, werd opnieuw ingeplant. De gracht- restanten zijn niet weer op breedte gebracht, alleen weer uitgediept.

Het wandelpad er naar toe was ook vroeger de toegangslaan. Het grote vierkante stuk bouwland binnen de aanplant, waar de state stond, werd een tijdlang gebruikt door een aantal tuinders (gerniers) en heette 'de achte binnen de poarte' (8 pondematen binnen de poort).

Zicht op de kerk van Bitgum, rechts het voormalige terrein van de Hemmemastate

Bitgummole (Beetgumermolen)

Dit is een vrij jong dorp, gevormd als nederzetting vanuit Beetgum, rond de verdwenen dorpsmolen. Deze 'útbuorren' kreeg pas in 1963 de status van zelfstandig dorp. Het was toen al een dichtbebouwd streekdorp langs de 'Hegedyk', de voormalige Middelzeedijk.

De weg tussen Bitgum en Bitgummole heeft kenmerkende bomenrijen van oude iepen, 'It Bosk' genaamd. Die naam is waarschijnlijk mede voortgekomen uit de rijkdom van bomen van het in 1879 gesloopte slot Groot Terhorne, dat halverwege lag. Veel van zulke iepenlanen zijn er niet meer in N.W. Friesland omdat de iepziekte flink huisgehouden heeft. In de berm komt o.a. ook veel berglook voor. Naast de bomenlanen herinnerd het grote toegangshek aan de oude state, het terrein is nu een sportcomplex.

Kaart van het voormalige Groot Terhorne ([DigiCollectie Tresoar](#) (CC BY-NC 3.0))

Meer informatie

[Beleef Friesland: Bitgum](#)
[Beleef Friesland: Bitgummole](#)
[Friesland Wonderland: Ingelum](#)
[Friesland Wonderland: Bitgum](#)
[Friesland Wonderland: Bitgummole](#)
[VVV Uytland](#)

Route-adviezen/correcties:
 Johannes de Jong, Doarpswurk
 Ben en Douwien Bloemink